

GATS AL PARC

«GATS AL PARC»

ÉS L'OBRA GUANYADORA DEL PREMI MERCÈ RODOREDA 2010,
QUE CONVOCA ÒMNIUM CULTURAL AMB LA COL·LABORACIÓ
DE LA FUNDACIÓ ENCICLOPÈDIA CATALANA

ÒMNIUM
LLENGUA CULTURA PAÍS

Fundació Enciclopèdia Catalana

ALBA DEDEU

GATS AL PARC

Premi Mercè Rodoreda 2010

Proa

El jurat del Premi Mercè Rodoreda 2010 era constituït
per Francesco Ardolino, Angel Burgas, Jordi Mir,
Sílvia Soler i Àlex Susanna.

Primera edició: febrer del 2011

© 2011 Alba Dedeu
© 2011 il·lustracions de Gisela Bombilà

Drets exclusius d'aquesta edició:
Raval Edicions SLU, Proa
Peu de la Creu, 4
08001 Barcelona
www.proa.cat

ISBN: 978-84-7588-217-8
Dipòsit Legal: B-642-2011
Composició: Víctor Igual, SL
Impressió: Reinbook

La reproducció total o parcial d'aquesta obra
per qualsevol procediment, comprenent-hi
la reprografia i el tractament informàtic,
o la distribució d'exemplars mitjançant lloguer
i préstec resten rigorosament prohibides sense
l'autorització escrita de l'editor i estaran
sotmeses a les sancions establertes per la llei.

ÍNDEX

LA CARNISSERA	7
EL BALNEARI	29
MANIQUINS	61
MADELEINE	81
LES ÚLTIMES PÀGINES DEL QUADERN GROC	111
UN DIA	143
NADAL	167

LA CARNISSERA

La carnissera ja no ven carn. Ara, a la nova feina, entra cada dia a les cinc. Viu lluny per anar-hi a peu, però no té cotxe, o sigui que hi va amb bicicleta. El moment que sona el despertador és el pitjor del dia. El son i el somni es trenquen en mil bocins, i ella sempre es fa la mateixa pregunta: per què somia només de matinada? No ho sap. Però, un cop ha obert els ulls, ja no podrà tornar a somiar. Palplantada, a les fosques, sent el cos que es rebella, el sent tens; en vol més, de son. Però si es torna a posar al llit sap que s'hi quedarà, perquè el son del matí és el més dolç de tots. Per què? Tampoc no ho sap; potser perquè el cos mateix és conscient que allò s'acaba. En el son del matí, a més a més, es pot alentir el temps. Es tracta d'anar mirant l'hora molt sovint, deixar passar pocs minuts: els intervals semblen créixer i créixer, i durar hores senceres. Ho va descobrir fa molts anys –era petita– i des de llavors sempre que pot ho fa. Però ara només s'ho permet els diumenges. Els altres dies es lleva de cop, a la primera, a les quatre en punt.

En un passadís com tots els altres, uns grans costellams bovins es van amuntegant en una pila. La carn i l'acer inoxidable són humits i rellisquen. La màquina

per tallar la carn també és d'acer. Cada tros ha de fer uns cinc-cents grams, més o menys. Poc més i poc menys, compte. Les sabates, la còfia i l'uniforme de bata i pantalons que li fan portar són blancs. S'esquitxen sovint, i quan s'han rentat molt, acaben quedant esgrogueïts, i es trenquen en fer moviments forçats. Les sabates tenen la sola de goma i si el terra està mullat poden fer-te caure fàcilment. Les companyes més antigues, per això, van amb els ulls ben atents i miren sempre on trepitgen. Ella sovint té blaus i rascades als colzes i als glutis: no s'acostuma a mirar a terra.

Quan s'acaba de llevar té una gana voraç. És comprensible, s'explica. Tota la nit que no ha menjat. El dejuni de set hores li fa tanta angúnia que ha pensat de posar-se el despertador a les dues per fer un pisco-labis. Però no ho ha fet mai. Va veure un programa que deia que si es produeix una fragmentació del son no es descansa bé, i ella no es pot permetre un mal descans. Llavors se li va acudir que si deixava el pisco-labis –un got de llet, per exemple– a la tauleta de nit, i es llevava espontàniament per la gana, aquella interrupció del son seria natural, i no es podria considerar «fragmentació del son». Però no es va arribar a llevar mai, i al matí ja no es bevia la llet, de fàstic que estigués feta malbé. Ara, al calaixet, hi guarda un grapat de caramels. En realitat, però, només els agafa de dia, i alguna tarda que té més gana del compte.

S'han d'agafar amb fermesa, i procurar fer el tall ben recte. Després se'ls ha d'empènyer, i ells sols ja corren per la cinta. Cap a Embalatge. Massa plàstic, allà.

I el plàstic costa molt de reciclar. Ho va veure, també, en un programa. Muntanyes de garrafes, ampolles de litre i mig, de mig litre, recipients de iogurt, safates per a la carn. Ella voldria empaquetar la carn amb paper, com feia a la botiga. Però no aguantaria el transport en els camions, és clar. Aquí tot es fa diferent. Al principi li costava fer els talls ben fets, i fer-los de pressa, que és igual d'important. Li feia por la ganiveta esmoladíssima de la màquina.

Amb aquestes màquines, quan l'os es trenca, fa un soroll més lleu del que es podria pensar. I, a més, es talla summament ràpid. Si no, és que la ganiveta s'ha d'esmolat. Llavors cal avisar l'esmolet, que mai no es troba fàcilment. Xerra pels descosits, esmola amb parsimònia. Ella faria el mateix.

A la cuina no hi ha ningú, encara. Seria ben estrany que hi entrés i ja hi fos el seu germà fent el primer cigarret. Ell entra també a les cinc, però per anar als sabons, que queden molt més lluny. No li agrada que l'hi diguin, però, sempre que entra en alguna habitació o en surt, deixa un rastre com si acabés de sortir de la rentadora. Li hauria d'agradar fer olor de net, però ho odia. És molt maniàtic. Deu ser l'única persona al món que fa olor de net a contracor. Però no, per descomptat, ell encara dorm. El llum de la cuina, després de tanta foscor, fa una claror exageradament blanca i brillant. Els ulls es queixen. Entre les pestanyes, busca la cafetera posada a eixugar la tarda abans. L'omple d'aigua i de cafè, i la munta. Quan la deixa al foc, es queda un moment contemplant-ne les flames.

Es lleva més d'hora que el seu germà per poder embadalir-se així, silenciosament, en aquests detalls.

Ara que ja hi té pràctica, fa anar la carn com si fos cotó fluix. No li pesen els quilos que mou i divideix i envia cinta avall. Ja no té els braços tous; ara són rodons i grossos, com abans, però ben durs. Les mans fan la feina amb seguretat, i les zones esmolades de l'acer ja no l'amenacen com abans. Les entén, sap com tractar-les. I elles la respecten, perquè és hàbil. Sap que elles i ella volen el mateix: tallar la carn, ben recta, en trossos de mig quilo. I punt. La resta de l'assumpte no és cosa seva: ella només talla, durant vuit hores talla. El cos ha absorbit tan íntimament tots els moviments implicats en el procés que els fa sense esperar cap ordre, de manera que ella es pot evadir mentre el cos va fent. Els ulls el vigilen, és clar, però només hi veuen si fa alguna cosa malament. La resta del temps imaginem. Com, si no, veuria tots aquells muntatges de coses que li passen pel cap? Malgrat el que deia aquell programa –que tot passava dins el cervell, que està dividit en «àrees»–, ella creu ferventment que els ulls hi estan implicats, fins i tot quan són closos. No pot concebre el contrari.

Al lavabo, s'hi entreté una mica més. S'asseu a la tassa i es queda allà aclofada uns minuts. La textura de la tovallola, que fa uns dits minúsculs com cucs; la paret, que té unes esquerdes que es ramifiquen com venes. Un raspall de dents que sempre mira cap a ella, i l'altre, que li mostra el perfil. Sempre. Tant és que ella, la nit abans, deixi el seu mirant cap a la porta,

o tots dos de perfil: al matí estan sempre així. Aquestes coses l'obsessionen cinc minuts cada dia. Després, agafa el raspall i es raspalla les dents, encara que sigui abans d'esmorzar. No li agrada sentir-se la boca pastosa.

De vegades no cal imaginar-se gran cosa, perquè l'orella recull prou materials per distreure-la. La Viqui, a Embalatge, crida sovint. Li agrada esbroncar, però li agrada encara més malparlar dels fills. De vegades esbronca primer i després malparla. A la mateixa persona. De vegades ho fa simultàniament, intercalant una cosa amb l'altra. Això ho pot fer a unes quantes persones al mateix temps, fins i tot. A Embalatge ja saben com és. Els agrada, en el fons, que els tregui de la monotonia de les carns i les pells transparents. Les safates, sempre idèntiques, totes tan fàcils de trencar, els posen d'un mal humor horripilant. Però la Viqui ara els escup que el seu fill gran és un llunàtic que ha trencat un vidre de casa. Com ho ha fet, diu, no sembla possible, però ho és: amb un volum de l'enciclopèdia. És carn de reformatori, aquest mocós. I el volum, és clar, ha anat daltabaix. I tot seguit escridassa en Mau perquè no s'assegura que quedin ben tancades les safates.

El cafè que surt se sent des del lavabo. La majoria de vegades no té temps de posar-se la crema. Ha d'anar a la cuina corrents i treure el cafè del foc abans que bulli: el cafè bullit no val res. A taula, hi posa dues estovalles individuals. Abans utilitzava una cosa que li va regalar una companya, i que es deia, curiosament, «camí de taula». Aquest nom li agrada molt. El seu

camí de taula, a més, tenia realment, al centre, un caminet que passava pel mig d'un hort ple de fruites. Però es va tacar tant de cafè que el va acabar tallant i fent-ne retalls que ara fa servir de draps. Després torna al lavabo, i es posa crema hidratant a la cara i una mica d'ombra d'ulls, i es fa una línia amb el llapis a la vora de la parpella superior. Ho fa des de fa tant de temps que, si no ho fes, se sentiria com si s'hagués oblidat de posar-se la roba interior. Ara ja no se sap veure bé sense aquests retocs que li endolceixen una mica la mirada. Cada matí s'examina una mica, apropant-se al mirall, valorant si hi ha canvis. Té les galtes més toves? La pell envermellida? El fred de la feina no li va bé, a la pell. El tabac i el cafè, diu el seu metge, tampoc, però no se'n pot estar. I el temps ha de passar també per a la pell, i deixar-hi les marques corresponents; és inevitable.

En els moments que la Viqui està silenciosa i no passa per allà l'esmolet, de vegades també rumia. Què farà quan surti –malgrat que mai no fa coses gaire diferents–, què farà quan tingui vacances, la pròxima vegada que es permetrà de mirar el rellotge a la paret del fons. Serà d'aquí a deu minuts, i sabrà que han passat sense mirar-lo. I sabrà, abans de mirar-lo, que són les vuit, les vuit i cinquanta, les nou i deu. El temps, aquí, si no se'l mira, passa més de pressa. Ben al contrari que al matí, al llit, quan el va controlant perquè no corri. Tant de bo el procés es pogués invertir. Per passar el temps, pensa en maneres de fer-lo anar de pressa i en maneres d'aturar-lo, cada cosa en

el moment adequat i quan una vol. S'imagina un comandament a distància del temps, amb botons de pausa, retrocés, salt endavant, marxa ràpida i lenta. Pensa en com el faria servir en cada moment del dia. Això la diverteix, i el temps va passant.

Són tres quarts i cinc de quatre. Es prepara un parell de torrades de pa de pagès, rodó, que han quedat del sopar. Li deixa una llesca al seu germà, per si de cas avui esmorza. Ella sempre esmorza; si no, defalliria al cap de mitja hora. No entén per què el seu cosset –li diu cosset amb molt d'afecte, però amb poc rigor– no pot llimar-se una mica dels contorns, si li dóna menys menjar. Però quan ho ha provat, els resultats han estat decebedors. El cos s'aferra a allò que és seu. I no té sentit lluitar-hi, en contra d'això, perquè la debilitat de la gana la mareja, i en canvi, les rodoneses no li fan cap mal. O només alguna vegada, quan s'ha de comprar roba, quan ha d'anar a cal metge, o quan es troba amb les veïnes del quart per fer un tallat. Elles se sotmeten a totes les dietes de les revistes. La de la poma. La dieta llampec. Els deu dies per a la bellesa perfecta. S'ha de reconèixer que estan prou primes perquè no els puguin dir que estan «rodonetes». Llavors ella s'avergonyeix d'abandonar-se tant, de menjar en excés. La resta de temps, però, simplement té gana. I qui té gana menja.

Quan les busques arriben a tres quarts de deu ja ha passat una bona part del matí. Durant l'últim quart d'hora no mira el rellotge, esperant amb delit que el so de la sirena la sorprengui –i és amb una sensació abso-

lutament oposada a la del soroll del despertador, que la sorprèn— anunciant la mitja hora de descans. Quan sona, les companyes no perden el temps, ja van escales amunt, a treure un cafè repulsiu de la màquina. Després, cigarret i banc. Llavors, ella dissimula, es treu els guants amb lentitud, camina amb passa feixuga —les cames, en realitat, sí que li comencen a fer mal—, comenta alguna cosa banal a una companya. Però està tan contenta com totes les altres de tenir aquella mitja horeta entre les mans. A ella, que li agrada el cafè ben fet, li fa fàstic aquella aigua bruta, però igualment se la beu. Si no, no podria fer cap cigarret, amb l'estómac buit. Només en fuma un en tot el matí, amb el cafè de màquina. Hi ha rituals millors i molt més plaents, però aquest, per a ella, ha pres una dimensió de cosa sagrada.

Suca les torrades amb mantega i melmelada dolça. La de taronja no li agrada, només se la menja ell. Per què li agraden les coses amargants? I els àcids, com els cogombrets en vinagre que la fan plorar? El pa és molt més bo amb mantega i melmelada de gerds que amb qualsevol altra cosa. De vegades, si no hi ha melmelada dolça, és a dir, de gerds o maduixa o pruna, s'hi posa oli i mel, però mai melmelada de taronja. El cafè i aquestes llesques són el seu esmorzar. El paladeja amb veritable fruïció, com si fos un àpat exòtic. El cafè calent i aromàtic la posa de bon humor. De vegades somriu per primera vegada al dia, quan el tasta: no hi ha gaires coses més agradables que un cafè bo.

El cafè dolent de la màquina atenua el sabor dolent del tabac. Confessa que no li agrada. Ni el gust, ni

l'olor, ni el tremolor que li deixa a les mans. No fumaria si no fumessin totes les altres. Sap que fumar, quan no agrada, és la cosa més estúpida del món, però si veu tot aquell fum li agafa un rampell molt fort de treure'n ella també. El paquet, el deixa sempre al seu armariet, i així a casa no fuma. Les companyes es deixen anar i xerren sobre el fum dels cafès i els cigarrets, i riuen com si tinguessin tot el dia en comptes d'una minsa mitja hora. Ara ja queden vint minuts, només. En aquesta habitació, a part de la calefacció, hi deu haver alguna cosa que xucla els minuts. Encara no s'han explicat totes les incongruències dels marits i les proeses dels fills i les filles que ja toca un altre cop la sirena. I els fills prodigiosos d'avui seran els inútils de demà, els que només saben amargar la vida a les mares. Ella creu que no en tindrà, de fills. No li ve de gust, veient tota aquesta exaltació que generen. Els marits sembla que es poden tolerar. Com qui té un sofà vell i incòmode: sap greu de llençar-lo.

A dos quarts de cinc el despertador del seu germà sona a l'habitació. És un despertador dels antics, amb un «riiing» antipàtic dels antics. Ell el para amb un cop de mà que li fa fer un «cling» final. Aviat en tindrà un de nou, així. Llavors el sent arrossegar-se, ara per la cambra, ara pel lavabo. Es dutxa amb aigua tèbia per treure's la son del damunt. Cinc minuts més i entra a la cuina, amb el cigarret a la boca i encara ben somnolent. Murmura un «bon dia» que és gairebé un gruny. El matí no és el seu millor moment. Es posa el cafè a la tassa amb el pols tremolós –d'aquí ve que

el camí de taula ja només sigui un reguitzell de draps— i se'l beu d'un sol glop. Si fos bullent o salat o fes olor de verdet se'l beuria de la mateixa manera: en aquest moment tant se li'n dóna; no l'aprecia com a cafè, sinó com a mer despertador. Agafa les claus del cotxe. «Vols que t'hi acosti?». No li diu gaire sovint que sí, a menys que faci molt de fred o que plougui. Condueix massa de pressa i sense dir res, i invariablement es fuma un o dos cigarrets més. A ella, a aquestes hores, el fum del tabac li fa venir nàusees. No, ja es veuran a la tarda. Quan ella arribi ell ja estarà fent el dinar i la rebrà amb un «bona tarda» molt més genuí.

El moment que toca la sirena altra vegada i s'aixeca del banc, s'adona que realment li fan mal les cames. En els pitjors dies, els premenstruals, li comencen a fer mal a les set, i el dia es fa insofriblement llarg. Realment, no és dolor, el que sent, com el del mal de queixal o el d'un cop. És una sensació de pesantor, de recipients plens i tibants, acompanyada de punxades en el tou de la cama i més amunt. Juntament amb això, unes ganes de seure i d'acabar el dia que són més fortes que la seva disciplina, de manera que sovint es troba transgredint el pacte amb el rellotge del fons. Durant un mal dia, el pot mirar dotze vegades en una hora. Cada cinc minuts. I aquells cinc minuts a peu dret i plens de punxades han passat amb la lentitud insofrible de vint. S'han arrossegat amunt i avall per les seves cames, han provat d'empènyer la sang amunt. En va. I només han passat cinc minuts! Amb la desil·lusió, les cames li tiben encara més. Igual que el ferro,

que es dilata amb la calor, el temps es dilata amb totes les agonies que pot ajudar a perllongar. O potser només passa aquí dins, això? S'hi ha de fixar en algun moment, fora de la feina. Però fora de la feina no hi pensa mai, en la dilatació del temps.

Li agrada el viatge amb bicicleta dels matins. Surt deu minuts abans de casa per anar tranquil·la; al mateix temps que el seu germà, que ha de fer trenta quilòmetres en cotxe. Quan els fars vermells han tombat el carrer i deixa de sentir-se l'accelerada del motor, només se sent el so dels pedals amunt i avall i la campaneta que fa «cling» quan passa per un sotrac. Resten encara vint-i-cinc minuts per entrar. Assaboreix la passejada pel barri tranquil i adormit. Només veu la velleta de sempre, a la casa blava, que la mira passar des de la finestra. Un dia la va saludar i la velleta no es va immutar gens. Ara passa i simplement la mira, com la velleta a ella. Li agrada anar amb bicicleta fins i tot a l'hivern. Llavors, el fred de la matinada la desperta del tot i li eriça els pèls. Només li sap greu que és massa d'hora per veure sortir el sol. No li agrada entrar quan encara és de nit i sortir quan el sol ja és ben amunt, però és millor això que entrar quan el sol és ben alt i sortir quan ja és negra nit, com feia abans el seu germà.

Les hores passat el descans són les més pesades, malgrat que ja falta menys per sortir. Fins i tot la Viqui parla menys i crida només per algun reny estrictament necessari. L'esmolet és l'únic que conserva un aire tot civilitzat mentre va amunt i avall amb els seus